

2. **Иноземцев В.Л.** Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы : учебн. пособ. [для студ. ВНЗ] / В.Л. Иноземцев. – М. : Изд-во "Логос", 2000. – 304 с.
3. **Подробный анализ** динамики и структуры ВВП США. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.spydell.livejournal.com/247304.html>.
4. **Рамзес В.Б.** Личное потребление в Японии / В.Б. Рамзес. – М. : Гл. ред. вост. лит-ры изд-ва "Наука". – 1985. – 287 с.
5. **Стенограмма** заседания клуба "Содержательное единство" Международный финансовый кризис и экономический рост Китая. Доклад Д. Росса. – Ч. 2. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.kurginyan.ru/clubs.shtml?cat=41&id=510>
6. **Толмачев П.И.** Экономический рост как основа устойчивого развития национальных экономик : дисс. ... д-ра экон. наук / Дипломатическая академия МИД России. – 2005. – 326 с.
7. **Фарид Закария.** Как нам вернуть американскую мечту ("Time", США). [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.rus.ru/rv.ru/2010/10/26/28530951.html>
8. **Michael Mandelbaum.** The Frugal Superpower: America's Global Leadership in a Cash-Strapped Era. – New-York, 2010. – 234 p.

Фомишина В.М. Стратегия и регуляторная политика в сфере потребления и сбережения

Исследована альтернатива между потреблением и сбережением в современных экономиках. На основе статистических данных о развитии Китая и США показано, что именно сбережение и накопление капитала в решающей мере определяют результаты функционирования экономической системы. Установлено, что решение этой альтернативы в мировой экономической мысли и практике государственной регуляции постепенно связывается с национальными сбережениями, вопреки предыдущей политике потребления.

Ключевые слова: развитие, регуляторная политика, потребление, сбережение, управление потреблением и сбережением, государственная регуляция потребления и сбережения.

Fomishina V.M. Strategy and regulator policy is in the sphere of consumption and economy

Investigational alternative between a consumption and economy in modern economies. On the basis of statistical information it is rotined about development of China and USA, that exactly the results of functioning of the economic system determine an economy and piling up of capital a decision measure. It is set that the decision of this alternative in a world economic idea and practice of government control gradually contacts with national economies, despite the previous policy of consumption.

Keywords: development, regulator policy, consumption, economy, management, government control of consumption and economy, a consumption and economy.

УДК 657.6:658.14/17:338.45.

*Доц. О.М. Чабанюк, канд. экон. наук;
магістр Х.Б. Турчиняк – Львівська КА*

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено особливості аудиту фінансової звітності промислових підприємств. Обґрунтовано етапи здійснення перевірки у промисловості. Узагальнено основні процедури здійснення аудиту фінансової звітності промислових підприємств. Встановлено, що основною передумовою аудиту є взаємна зацікавленість промислового підприємства в особі його власників, держави в особі податкової адміністрації і самого аудитора в забезпеченні реальності та достовірності обліку і звітності.

Ключові слова: фінансова звітність, промислове підприємство, прибуток, платоспроможність, аудиторська перевірка, аудиторський висновок.

Вступ. Вся історія промислової підприємницької діяльності пов'язана з пошуками шляхів підвищення прибутковості та раціональним використанням прибутку. Тому наукові дослідження, присвячені формуванню фінансових результатів та їх аудиту в різних галузях національної економіки, є особливо актуальними. Адже отримані фінансові результати відображають всі аспекти діяльності підприємства: галузеві особливості ведення господарської діяльності, якість організації виробництва та ефективність застосованої технології, ступінь ефективності прийнятої системи управління, зокрема системи обліку, контролю та аудиту доходів і витрат, і формування фінансових результатів діяльності тощо. Вивчення наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів показало, що дискусії, пов'язані з дослідженням проблем організації та методології обліку фінансових результатів діяльності підприємств, посідають значне місце в теорії та практиці. Вагомий внесок у вирішення цієї проблеми зробили як вітчизняні вчені-економісти: В.І. Бачинський, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, М.В. Корягін, П.О. Куцик, Є.В. Мних, В.О. Озеран, В.М. Пархоменко, М. Пушкар, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, Б.Ф. Усач, М.Г. Чумаченко, так і зарубіжні вчені-економісти: А. Бабо, Ф. Вуд, К. Друрі, Роберт Н. Єнтоні, С. Котляров, В.В. Леонтьєв, Я. Соколов, та інші вчені. Дискусійність багатьох теоретичних положень, практична значущість обліку та аудиту фінансових результатів, недостатній рівень їх дослідження з погляду сучасних потреб управління зумовили вибір теми та визначили спрямованість наукового дослідження.

Основна частина. Фінансовим результатом господарської діяльності підприємства є прибуток або збиток. Прибуток формується поступово протягом фінансово-господарського року. Більшу частину прибутку становить прибуток від реалізації продукції, одержаний у вигляді різниці між виторгом від реалізації продукції і витратами на її виробництво та збут. На промисловому підприємстві можливі доходи, втрати, які не пов'язані з реалізацією продукції, але збільшують або зменшують суму прибутку або збитків, – це фінансові результати, отримані від інвестиційної та фінансової діяльності, а також результати, які пов'язані з надзвичайними подіями. Мета аудиторської перевірки фінансової звітності – незалежна експертиза для встановлення реальності та достовірності її, своєчасності та єдності методичних звітних показників.

Фінансовий результат діяльності промислового підприємства характеризує його економічну ефективність. Детальній перевірці підлягають доходи і видатки. На початку аудиту фінансової звітності суб'єктів підприємницької діяльності встановлюється відповідність її чинним законодавчим та іншим нормативно-правовим актам (Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", затвердженим Положенням (стандартам) бухгалтерського обліку тощо) [11]. Під час аудиту показників фінансової звітності для встановлення її реальності й достовірності аудитори мають виявляти нереальну дебіторську заборгованість.

При цьому особливу увагу потрібно зосередити на контролі позовної давності заборгованості, що рахується на балансі як реальна, а фактично термін її стягнення через суд чи арбітраж адміністрацією підприємства пропущено, і вона підлягає списанню на збитки. У такому разі аудитор зобов'язаний встановити причини утворення нереальної дебіторської заборгованості,

місце її виникнення та відповідальних осіб [5]. Аудитор також встановлює несвоєчасно погашену кредиторську заборгованість (кредити і позики, не погашені вчасно; за товари, роботи і послуги, не сплачені вчасно; поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом, з оплати праці тощо). При цьому кожна стаття балансу має бути проінвентаризована та підтверджена актами звірки, довідками тощо.

Аудит фінансових результатів промислового підприємства охоплює кілька етапів:

1. Визначення суми балансового прибутку. Балансовий прибуток – це сума прибутку від реалізації продукції та іншої реалізації й доходів від поза-реалізаційних операцій, зменшена на суму витрат за цими операціями. Ключовим питанням аудиту є визначення показників, які характеризують формування загальної суми балансового прибутку. Аудитор насамперед має оцінити вплив прогресивних факторів формування прибутку – зниження собівартості продукції, підвищення якості та поліпшення асортименту продукції. Виявляються також фактори, які не є заслугою підприємства – завищення цін, тарифів, порушення встановлених стандартів тощо.
2. Визначення величин балансового прибутку, який підлягає оподаткуванню. Балансовий прибуток при цьому коригується таким чином: збільшується (зменшується) на суму перевищення (зниження) витрат на оплату праці персоналу підприємства, зайнятого в основній діяльності, у складі собівартості реалізованої продукції порівняно з їх нормативною величиною, зменшення на суму рентних платежів, що вносяться до бюджету із прибутку в установленому порядку, зменшення на суму дивідендів, отриманих за акціями та іншими цінними паперами, які належать підприємству, зменшення на суму доходу, одержаного від пайової участі у спільних підприємствах.
3. Визначення величини податку на прибуток (дохід), що належить сплаті до бюджету. Аудитор користується нормативними документами щодо оподаткування, а також пільгами, які надаються суб'єктам підприємницької діяльності під час обчислення податків. Зокрема, це законодавство з оподаткування прибутку, податок на додану вартість, та інші обов'язкові податки і платежі до державного і місцевих бюджетів, а також нормативні документи з цих питань, видані Міністерством фінансів України. Ставки податків для окремих видів платників диференційовані. Законодавство визначає систему пільг при оподаткуванні.
4. Визначення і розподіл чистого прибутку, що залишився в розпорядженні промислового підприємства. Чистий прибуток підприємства визначає аудитор як різницю між балансовим прибутком, який оподатковується, і величиною податків з урахуванням пільг. Напрямки використання чистого прибутку визначає підприємство самостійно.

Узагальнюючу характеристику діяльності підприємства в умовах ринкової економіки, аудитор визначає за величиною чистого прибутку і фінансовим становищем. Важливо не тільки отримати як найбільший прибуток, але і використати прибуток, що залишився у розпорядженні підприємства, для оптимального співвідношення темпів науково-технічного, виробничого й соціального розширеного відтворення. У динаміці темпів зростання власних коштів підприємства проявляються успіхи або недоліки розвитку підприємства.

Детальній перевірці підлягають первинні документи, що характеризують збитки від списання боргів через нестачі й крадіжки, через неплатоспроможність боржників, підставою для чого є рішення судів про неспроможність відповідача. Крім цього, аудит фінансового стану встановлює платоспроможність підприємства. Платоспроможним промислове підприємство вважається тоді, коли сума активів більша або дорівнює його зовнішній заборгованості. Підвищення або зниження рівня платоспроможності підприємства доцільно встановити за зміною показника обігових коштів (оборотного капіталу) як різницю між сумою поточних активів (запаси і витрати мінус зношення малоцінних і швидкозношуваних предметів плюс грошові кошти, розрахунки та інші пасиви) і короткотерміновими боргами. Отже, оцінювання фінансового стану підприємства здійснюється за даними фінансової звітності [9].

Підсумком аудиту фінансової звітності на промисловому підприємстві є аудиторський висновок. Він має вміщувати відомості про достовірність або недостовірність даних фінансової звітності підприємства, дотримання ним правил ведення бухгалтерського фінансового обліку, економічну оцінку його ліквідності, платоспроможності, доходності.

Крім цього, у висновку аудитора зазначають, що достовірність фінансової звітності підтверджується документами, які стосуються первинного фінансового обліку, грошовими документами, наявністю готівки, цінних паперів, товарно-матеріальних цінностей, необоротних активів тощо. Наприкінці висновку аудитор наголошує на позитивних і негативних аспектах діяльності підприємства, вказує на виявлені огріхи та порушення, викладає рекомендації щодо їх усунення, поліпшення фінансового стану.

У ринковому середовищі, коли фінансово-господарська діяльність підприємства здійснюється на принципах самофінансування, а за нестачі власних фінансових ресурсів – за рахунок позичкових коштів, дуже важливо дати аналітичну оцінку фінансової незалежності підприємства від зовнішніх джерел. Запас джерел власних коштів – це запас фінансової стійкості підприємства за умови, що його власні кошти перевищують позичені.

Фінансову стійкість оцінюють на підставі співвідношення власних і позичкових коштів у активах підприємства, темпів нагромадження власних коштів внаслідок господарської діяльності, співвідношення довготермінових і короткотермінових позик, достатнього забезпечення матеріальних обігових засобів власними джерелами.

Одночасно аудитор з'ясовує, чи спроможне підприємство виконувати свої обов'язки перед бюджетом, кредитними та іншими органами. Для цього потрібно перевірити: правильність реєстрації підприємства в органах державної податкової адміністрації; наявність документа на право здійснення окремих видів діяльності, статуту, установчих документів, відкритого рахунку в банку; структуру активів і пасивів балансу на звітну дату; структуру власного капіталу; забезпечення підприємства власними обіговими коштами; повноту і своєчасність сплати податків і платежів; фінансову сталість, платоспроможність тощо.

Під час перевірки фінансових звітів клієнт повинен надати аудитору повну інформацію, на підставі якої останній міг би зробити висновок, що відповідає необхідність вносити істотні зміни у фінансові звіти з тим, щоб вони

відповідали вимогам норм (стандартів). Для забезпечення якості виконання аудиту фінансової звітності необхідна така інформація: баланс; звіт про фінансові результати; звіт про рух грошових коштів; звіт про власний капітал; розшифрування дебіторів і кредиторів; розрахунок нормативу власних обігових коштів; бізнес-план; Головна книга; статистична звітність; податкова звітність; реєстри бухгалтерського фінансового обліку; первинна документація.

Таким чином, аудит фінансової звітності має підтвердити реальність інформації про активи і пасиви підприємства. При цьому аудиторі потрібно здійснити такі процедури:

- ознайомитися з принципами, прийомами і методами бухгалтерського фінансового обліку і способами їх застосування;
- простежити, яким чином клієнт збирає інформацію для введення у фінансовий звіт;
- упевнитися, що фінансові звіти складені відповідно до загальноприйнятих принципів ведення бухгалтерського фінансового обліку;
- з'ясувати, який існує зв'язок між сальдо рахунків і який вплив на результати мають відхилення [3].

Складовою аудиту фінансової звітності є фінансовий аналіз звітності, у процесі якого потрібно дати оцінку фінансової сталості й платоспроможності, зокрема розрахувати коефіцієнти і показники ліквідності й фінансової активності.

Висновок. Отже, аудит фінансової звітності промислового підприємства сприяє виявленню огріхів, запобіганню банкрутства, визначенню перспектив розвитку виробництва в умовах жорсткої конкурентної боротьби. Основною передумовою аудиту є взаємна зацікавленість промислового підприємства в особі його власників, держави в особі податкової адміністрації і самого аудитора в забезпеченні реальності та достовірності обліку і звітності. Аудит є обов'язковою частиною цивілізованого функціонування ринкової економіки кожної країни. Аудит охоплює такі основні питання: перевірка комерційної і господарсько-фінансової діяльності суб'єктів господарювання, фінансової звітності з погляду правильності складання і реальності оголошення оподаткованого прибутку, а також дотримання ними чинного законодавства.

Література

1. **Бачинський В.І.** Облік і контроль виробничих витрат у системі управління підприємством (на прикладі м'ясопереробних виробництв споживчої кооперації України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 "Бухгалтерський облік, аналіз і аудит" / В.І. Бачинський. – Львів, 1998. – 20 с.
2. **Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні** : навч.-практ. посібн. / за ред. С.Ф. Голова. – Дніпропетровськ : ТОВ "Баланс Клуб", 2000. – 768 с.
3. **Давидов Г.М.** Аудит : навч. посібн. / Г.М. Давидов. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во "Знання", КОО, 2001. – 363 с.
4. **Дорош Н.І.** Аудит: методологія і організація / Н.І. Дорош. – К. : Вид-во "Знання", 2001. – 402 с.
5. **Загородній А.Г.** Бухгалтерський облік та аудит підприємницької діяльності : навч. посібн. / А.Г. Загородній, Б.Ф. Усач, Р.Л. Хом'як. – Львів, 1995. – 208 с.
6. **Куцик П.О.** Облік і контроль виробничих витрат в об'єднаннях кооперативної промисловості (на матеріалах споживчої кооперації України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" / П.О. Куцик. – Львів, 2000. – 17 с.

7. Куцик П.О. Сучасний підхід до оперативного контролю витрат на виробництво. Обліково-аналітичні системи суб'єктів господарської діяльності в Україні / П.О. Куцик // Формування ринкової економіки в Україні : наук. зб. / за ред. В.Є. Швеця. – Львів : Вид-во "Інтереко", 2005. – С. 411-415. – (Спецвип. 7. – Ч. 2).

8. Озеран В. Бухгалтерський облік у споживчій кооперації : навч. посібн. / В. Озеран, П. Куцик, А. Волошин. – Львів : Вид-во Львівської КА, 2008. – 660 с.

9. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту / В.С. Рудницький. – Тернопіль : Економічна думка, 1998. – 192 с.

10. Сопко В.В. Організація і методика проведення аудиту : навч.-практ. посібн. / В.В. Сопко, Н.І. Верхоглядова та ін. – К. : ВД "Професіонал", 2004. – 624 с.

11. Усач Б.Ф. Організація і методика аудиту / Б.Ф. Усач, З.О. Душко, М.М. Колос. – К. : Вид-во "Знання", 2006. – 295 с.

12. Чабанюк О.М. Управління витратами в умовах ринкової економіки / О.М. Чабанюк // Проблеми удосконалення бухгалтерського обліку в умовах ринкової економіки : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., жовтень 1999 р. / гол. ред. Ю.А. Верига. – Полтава : Вид-во ПКІ, 1999. – С. 76-79.

13. Чабанюк О.М. Облік прямих витрат у санаторно-курортних установах / О.М. Чабанюк // Вісник Львівської КА : зб. наук. пр. / ред. кол. : Г.І. Башнянин, Ю.А. Дайновський, В.І. Єлейко та ін. – Львів : Вид-во Львівської КА, 2007. – С. 517-525. – (Сер.: Економічна. – Вип. 25).

14. Чабанюк О.М. Проблеми планування аудиту у санаторно-курортних організаціях / О.М. Чабанюк // Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка : зб. наук. пр. / за ред. С.М. Панчишина. – Львів : Вид-во "Інтереко", ЛНУ, 2007. – С. 402-404. – (Сер.: Економічна. – Вип. 37(2)).

Чабанюк О.М., Турчиняк Х.Б. Особенности аудита финансовой отчетности промышленных предприятий

Исследованы особенности аудита финансовой отчетности промышленных предприятий. Обоснованы этапы осуществления проверки в промышленности. Обобщены основные процедуры осуществления аудита финансовой отчетности промышленных предприятий. Установлено, что основной предпосылкой аудита является взаимная заинтересованность промышленного предприятия в лице его владельцев, государства в лице налоговой администрации и самого аудитора в обеспечении реальности и достоверности учета и отчетности.

Ключевые слова: финансовая отчетность, промышленное предприятие, прибыль, платежеспособность, аудиторская проверка, аудиторское заключение.

Chabanyuk O.M., Turchynyak H.B. Features of audit of financial reporting of industrial enterprises

The features of financial statements audit of industrial enterprises. Take the base for defined stages of inspections in the industry. The basic principles of auditing financial statements of industrial firms. It is set that basic pre-condition of audit is the mutual personal interest of industrial enterprise in the person of his proprietors, states in the person of tax administration and public accountant in providing of reality and authenticity of account and accounting.

Keywords: financial reporting, profit, solvency, industrial plant audits, the audit report.

УДК 336.713

Доц. Т.В. Черничко, канд. екон. наук;
магістрант О.В. Химишинець – Мукачівський ДУ

ЗНАЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Досліджено особливості менеджменту банківської установи в умовах сучасної світової економічної кризи, роль та значущість кожної з функцій менеджменту, які у своїй діяльності використовують комерційні банки, та їх вплив на ефективність ді-